

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОНТРОЛЬОВАНИХ ІНОЗЕМНИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

ПИРОГА Сергій Степанович - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правознавства та канонічного права, Карпатський університет імені Августина Волошина

<https://orcid.org/0000-0002-7093-3207>

УДК 347.73:336.22 (477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/ep.2024.1.21>

Проанализированы правовые критерии идентификации понятия «резидент» касательно физических и юридических лиц в законодательстве Украины. Дана правовая оценка правил идентификации контролируемых иностранных компаний и исследованы их особенности в украинском законодательстве в контексте их эффективности для предотвращения вывоза капиталов за границу. К числу таких особенностей относим критерии определения резидента для физического лица и места эффективного управления для признания резидентом юридического лица. Предложен критерий места эффективного управления упразднить, единственным критерием идентификации физического лица-резидента следует считать гражданство лица, а резиденцию юридического лица определять по резиденции контролирующих лиц. При таком определении в украинском законодательстве исчезнет понятие «контролируемая иностранная компания» и связанные с ней проблемы оптимизации налогообложения. Резиденцию юридического лица можно определять по месту получения дохода или по месту нахождения объекта налогообложения в соответствии с внутренним законодательством страны. При этом следует применять принцип налогообложения по источнику дохода. Добавленная стоимость, созданная на территории Украины, и ее составляющие – фонд оплаты труда и прибыль – подлежат налогообложению в Украине.

Ключевые слова: резидент, нерезидент, контролируемая иностранная компания, источники, место эффективного управления.

Постановка проблеми

Метою правил КІК є протидія відстроченню сплати податків платниками-резидентами, які перераховують пасивний дохід іноземним організаціям, які вони контролюють. Відстрочка означає відтермінування поточного оподаткування в Україні іноземних доходів, які нараховано платнику податку-резиденту України через його контрольну частку в іноземній особі. За відсутності правил КІК іноземний дохід, отриманий іноземною юридичною особою, не є таким, що обкладається українським податком, поки іноземна особа не розподілить дохід як дивіденди в Україну, контролер-резидент організації або контролер не продасть свою частку в іноземній організації. Чим довший період відстрочки, тим більша податкова вигода. Перевага відстрочки створює упередження на користь резидентів України, які переміщують пасивні інвестиції в КІК, які є резидентами в юрисдикціях з низьким рівнем оподаткування.

Приєднання України до плану ОЕСР протидії розмиванню бази оподаткування і переміщення прибутку (плану BEPS) вимагало впровадження правил контрольованих іноземних компаній (Дія 3) [1]. Запропоновані у звіті правила КІК не входять до мінімального стандарту плану BEPS, що дозволяє зберігати свободу держав у розробці прийнятних для них правил. Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України

щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» до Податкового кодексу України були внесені відповідні зміни [2].

Стан опрацювання

Дослідження окремих питань правової регламентації основних елементів правил контрольованих іноземних компаній здійснили такі українські вчені, як: Монаєнко А. О., Атаманчук Н. І. [3], Васильєв М., Назарова Г. [4]; Гриненко Ю., Гриненко І. [5], Калач Г., Корінь І. [6]; Олейнікова Л., Долженко І. [7], Стеблянка А., Верещака Я. [8], Кобильнік Д., Однорог Д. [9], Сакун О. [10], Бахмач А. [11] та інші. Уніфікація національної фіскальної системи в контексті розмивання податкової бази й ухилення від оподаткування через контрольовані іноземні компанії (КІК) в українському законодавстві майже не досліджена.

Метою статті є дослідження особливостей правового регулювання контрольованих іноземних компаній в Україні та заходів, спрямованих на підвищення ефективності правил КІК у результаті вироблення критеріїв ідентифікації поняття резидент щодо фізичних і юридичних осіб.

Виклад основного матеріалу

Вільне переміщення людей, капіталів і виробництв призвели до створення транснаціональних компаній (ТНК), підрозділи яких розміщені в різних країнах. Стало можливим здійснювати інвестиції за кордоном. Фізична особа-резидент може інвестувати в пасивні активи безпосередньо або через юридичну особу, яку вона контролює. Доступні чотири варіанти інвестування: 1) фізична особа-резидент безпосередньо інвестує в Україну пасивні інвестиції (тобто фізична особа є власником активів України); 2) фізична особа-резидент інвестує в Україну пасивні інвестиції опосередковано шляхом реєстрації або створення юридичної особи в Україні (контрольовану українську компанію – КУК) для здійснення інвестицій; 3) фізична особа-резидент інвестує в іноземні прямі пасивні активи

(тобто фізична особа є власником іноземних активів); та 4) фізична особа-резидент опосередковано інвестує в іноземні пасивні активи шляхом інкорпорації або створення КІК для здійснення інвестицій. У випадках 2) і 4) фізична особа-резидент є контролером відповідної юридичної особи.

Якщо фізична особа-резидент здійснює прямі інвестиції в Україні або іноземні пасивні активи, фізична особа є власником активів і, отже, є платником податку, який отримує пасивний дохід. Оскільки фізична особа є резидентом, вона оподатковується в Україні. Ефективна ставка податку на пасивний дохід становить 19,5 відсотка, з них 18 відсотків – податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) та 1,5 відсотка військового збору (ВЗ). Фізична особа-резидент може підлягати оподаткуванню у країні походження іноземного пасивного доходу, але у цьому випадку буде зараховано ПДФО, сплачений з іноземного пасивного доходу в Україні, тому не може бути додаткового податкового тягаря на дохід.

Якщо фізична особа-резидент інвестує в Україну пасивні інвестиції через українську контрольовану компанію (КУК), ця компанія стає власником інвестицій і, отже, платником податків, який отримує пасивний дохід. Фізична особа-резидент не отримує жодного доходу, доки компанія не розподілить дохід особі. Це можна зробити відразу або відкласти до наступного податкового періоду. Розподілу підлягає прибуток КУК, що залишиться після сплати 18 відсотків податку на прибуток (ПнП) на пасивний дохід. Якщо КУК здійснює розподіл пасивного доходу фізичній особі-контролеру КУК, вона додатково сплатить 6,5 відсотків податку на пасивний дохід (після ПнП), що включає 5 відсотків податку на дивіденди та 1,5 відсотків військового збору. Це означає, що ефективна ставка податку для фізичної особи становить 23,55 відсотка. Якщо КУК реінвестує дохід, але не розподіляє його фізичним особам-резидентам, реінвестиції здійснюються після сплати ПнП, тому мінімум 18 відсотків ПнП сплачується з доходу.

Якщо фізична особа-резидент робить іноземні пасивні інвестиції через КІК,

український податок на пасивний дохід відкладено до завершення його розподілу фізичним особам-резидентам. Чим довший період відстрочки, тим більша вигода фізичній особі-резиденту через вплив часу на вартість грошей. Якщо КІК зареєстровані або створені в податковій гавані, податки будуть незначними або взагалі відсутні, доки дохід не буде розподілений фізичним особам-резидентам. Після розподілу доходу фізична особа сплатить податок на дивіденди, що становить 5%.

При застосуванні правил КІК треба пам'ятати, що ці компанії утворені не для того, щоб інвестувати щось в економіку іншої країни, а лише для того, що ухилитися від оподаткування в країні, де фактично здійснюється діяльність і створюється додана вартість. Тобто спочатку в законодавство вносяться норми, які створюють умови для оптимізації податкової бази через офшори, а потім придумуються правила КІК, щоб частково відновити справедливість оподаткування. Є значно простіший спосіб, який здійснюється у два кроки: перший – потрібно повністю відновити оподаткування, що ґрунтується на принципі джерела, тобто оподаткування має здійснюватися там, де створюється додана вартість – виплачується заробітна плата і одержано прибуток. Складові доданої вартості – фонд оплати праці і прибуток – оподатковуються в країні джерела всіма податками, внесками і зборами, передбаченими законодавством України. Після оподаткування прибутку в країні джерела він розподіляється між власниками активів відповідно до їх частки в активах. Частка прибутку, яка розподілена КІК, що контролюється резидентом України, також оподатковується в Україні. Частки, які належать резидентам інших держав, оподатковуються в інших державах. Якщо в країні, у якій зареєстровано КІК, не створюється ніяка додана вартість, то відповідно до принципу оподаткування на основі джерела вона і не отримує жодних податків. Якщо ж серед засновників КІК є резиденти країни, у якій зареєстровано КІК, то в цій країні може оподатковуватися частка доходів, яка належить резиденту країни. Сподіваємось,

що запропонований принцип оподаткування остаточно вирішить проблему КІК як явища без будь-якого контролю і правил оподаткування.

В іншому випадку правила КІК – це боротьба з привидами. Хочеться дещо змінити, але можливості для оптимізації податкової бази і переміщення доходів хочеться зберегти, істотно ускладнивши контроль за доходами.

Чому має застосовуватися оподаткування за принципом джерела? Тому, що податки – це плата за послуги, які надає держава фактичного місця знаходження джерела доходу (підприємства). Якщо послуги надаються в одній країні, а податки сплачуються в іншій, порушується фундаментальний принцип оподаткування – принцип справедливості. Для виконання цього принципу немає значення, яку складову активів підприємства становлять інвестиції: промислову власність (пасивні активи) чи основні фонди.

Порушення принципу оподаткування за джерелом доходу дуже негативно відображається на економіці України. Упродовж 30 років в Україні намагалися залучити іноземні інвестиції, створюючи неймовірно сприятливі умови для іноземних інвесторів. Як результат – маємо чистий відплив інвестицій з країни протягом 2003–2016 років від 116 млрд. (Global Financial Integrity) до 167 млрд доларів (Tax Justice Network). Близько 90% або 5312 підприємств в Україні контролюється з-за кордону, тобто сплачують податки за кордоном. Більш ніж 20% фірм контролюється з Кіпру. Інші важливі місця контролю серед країн акціонерів – Росія, Німеччина, Британські Віргінські острови, США, Великобританія, Нідерланди, Австрія і Польща [12]. Автори не змогли чітко визначити глобального кінцевого власника для приблизно 15% підприємств, оскільки структура спільної власності надто заплутана.

Понад 30% фірм має прямий зв'язок з Кіпром (1697 із 5312), або через підконтрольного акціонера, або контрольовану дочірню компанію. Це число включає компанії, які працюють лише на Кіпрі та в Україні (1219 фірм) і міжнародні підприємства,

що працюють більш ніж у двох країнах. До останньої групи включають: Україна-Кіпр-Люксембург (76 фірм), Україна-Кіпр-Великобританія-Віргінські острови (72 фірми) та Україна-Кіпр-Нідерланди (70 фірм). Окрім Кіпру, який є частиною більшості групових структур, висока частка власності в українських транснаціональних компаній (ТНК) та іноземних організаціях належить таким країнам: Росія (435 фірм), Нідерланди (402 фірми), Велика Британія (396 фірм), Німеччина (371 фірма), Британські Віргінські острови (333 фірми), США (256 фірм), Польща (230 фірм), Австрія (229 фірм), Люксембург (207 фірм).

Як наслідок, економіка України контролюється КІК, основними бенефіціарними власниками яких є резиденти України. Очевидно, якби в Україні не прагнули до залучення іноземних інвестицій, а створили б умови для реінвестування прибутків українських підприємств, чисті інвестиції склали б за приблизними оцінками фахівців до 167 млрд. доларів.

Отже, якщо ставиться мета залучення інвестицій, то спочатку треба залучити кошти національних інвесторів в Україну прямо (не за посередництвом КІК), а потім сподіватися на залучення прямих іноземних інвестицій від реальних нерезидентів, тобто не громадян України. Для цього достатньо послідовно застосовувати принцип оподаткування за джерелом – усі прямі податки, внески і збори мають справлятися там, де фактично розміщено підприємство, на якому створена додана вартість, виплачена зарплата і отримано прибуток. Решта прибутку, після оподаткування за принципом джерела, розподіляється пропорційно до часток власності в основних фондах (виплата дивідендів, відсотків та роялті). Для сприяння реальним інвестиціям доцільно знизити ставку податку на прибуток до 15%. А з урахуванням того, що в Україні щонайменше 30% складає тіньова економіка, податок на прибуток можна знизити навіть до 12,6% без утрати доходів Державного бюджету, якщо легалізувати тіньове виробництво.

Оподаткування частки прибутків КІК, які розподілені громадянам (резидентам)

України, потребує розкриття інформації про власність резидентів у цих компаніях. Резиденти України мають розкрити та врегулювати свої інвестиції в КІК. Якщо така інформація відсутня або недоступна, такі КІК слід вважати резидентами України і встановити для них податок на вивіз капіталу з України за ставкою 15%.

Застосування принципу резидента створює багато проблем, оскільки таке поняття тлумачиться дуже вільно. При цьому фундаментальним слід вважати поняття «фізична особа-резидент». Поняття «фізична особа-резидент» визначено пунктом в) статті 14.1.213 ПКУ. Після широкого перебіку сумнівних ознак, багато з яких мають значний корупційний потенціал, у четвертому абзаці знаходимо дуже конкретне формулювання: «Якщо неможливо визначити резидентський статус фізичної особи, використовуючи попередні положення цього підпункту, фізична особа вважається резидентом, якщо вона є громадянином України». У ПКУ саме цей пункт треба залишити, а всі інші можна скасувати. Оскільки в Україні існує єдине громадянство, цей критерій визначення резидента є дуже конкретним і однозначним.

Юридична особа створюється фізичними особами, тому поняття «юридична особа-резидент» є похідним. Юридичну особу слід вважати резидентом, якщо вона контролюється фізичними особами-резидентами України. Трактуючи податки як плату за сприятливі умови господарювання [13], пропонуємо інше визначення юридичної особи-резидента: «Резидентом України є будь-яка особа, яка отримує дохід на території України, або особа, яка володіє об'єктом оподаткування в Україні відповідно до внутрішнього законодавства».

Резидент України може легко створити юридичну особу-нерезидента України шляхом реєстрації або створення особи за межами України, зокрема в юрисдикції з низьким рівнем оподаткування. Оскільки юридична особа є нерезидентом, поточне оподаткування іноземних доходів юридичної особи відсутнє. Податок України відстрочено до того моменту, поки юридична особа, створена за кордоном, виплачує ди-

віденди українському власнику організації.

Пункт 5 ст. 64.5 Податкового кодексу України передбачає реєстрацію нерезидентів у контролюючих органах, які здійснюють діяльність в Україні через відокремлені підрозділи, включаючи постійні представництва (товариства, фонди, трасти, ПП); придбавають нерухоме майно або отримують майнові права на таке майно в Україні; відкривають рахунки в банках України та інших фінансових установах і небанківських надавачах платіжних послуг; відкривають електронні гаманці в емітентах електронних грошей або набувають право власності на інвестиційний актив. Якщо нерезидент не має фізичної присутності в юрисдикції, тоді зазвичай вимагається від нього призначити представника в юрисдикції для виконання податкових зобов'язань нерезидента. У цьому випадку агент повинен бути зобов'язаний зареєструватися на ім'я нерезидента. Постійне представництво може бути податковим агентом (наприклад, роботодавець) або платником ПДВ. Основною метою включення, наприклад, трастів є гарантування того, що компанії в материнській юрисдикції не мають змоги обійти правила оподаткування КІК, просто змінивши юридичну форму своїх дочірніх компаній.

Застосування правил КІК до фізичних осіб-резидентів передбачає наступне: 1) несправедливо оподатковувати доходи фізичних осіб-резидентів, які є контролером КІК на дохід КІК до отримання дивідендів від КІК; 2) існує занепокоєння щодо розкриття офшорних інвестицій фізичних осіб, зокрема в КІК.

Дохід фізичної особи-резидента не оподатковується податком на доходи до тих пір, поки він не буде розподілений юридичною особою-резидентом фізичним особам-резидентам. Якщо прибуток юридичної особи-резидента після оподаткування реінвестовано в діяльність суб'єкта господарювання, то фізична особа-резидент не оподатковується з цієї бази.

Для ідентифікації резидентів Україна запровадила новий критерій місця ефективного управління (МЕУ). Юридична особа, зареєстрована або утворена за ме-

жами України, є платником-резидентом податку, якщо МЕУ юридичної особи знаходиться в Україні. Такий резидент України є платником податків лише на територіальній основі (тобто з доходів з джерела в Україні). Визначення місця управління накладає обмеження на реалізацію принципу оподаткування за джерелом. Поняття «місце управління» не належить до понять, які ідентифікуються однозначно. Зрозуміло, що накладене обмеження створює можливість податкового планування, зокрема щодо правил КІК.

МЕУ не входить до загального визначення резидента у статті 14.1.213 ПКУ, а включене до переліку платників податків-резидентів для цілей ПнП у статті 133.1. Нова стаття 133.1.5 ПКУ передбачає, що іноземна юридична особа є платником-резидентом податку на прибуток, якщо його МЕУ знаходиться в Україні. Однак це стосується лише ПнП. Отже, юридична особа, створена за кордоном, але з МЕУ в Україні, може бути платником-резидентом податку на прибуток, але нерезидентом для інших цілей ПКУ, тому правила КІК не застосовувати до нього.

Юридична особа є резидентом, якщо вона зареєстрована або створена в юрисдикції або має своє МЕУ в юрисдикції незалежно від місця реєстрації за межами юрисдикції. Відповідно до статті 4 Типових угод, МЕУ визначало місце резиденції, якщо юридична особа була резидентом обох Договірних держав відповідно до національного законодавства кожної з держав. МЕУ визначає місце, де ухвалюються комерційні і фінансові рішення, необхідні для ведення бізнесу суб'єкта в цілому (тобто йдеться про головний офіс фірми, виконавчий орган організації, наприклад, рада директорів компанії). Його відрізняють від місця, де приймаються повсякденні управлінські рішення.

У пункті (а) статті 133.1.5 ПКУ наведено критерії для визначення МЕУ, у якому йдеться про проведення засідань виконавчого органу юридичної особи в Україні. Якщо такі зустрічі проводяться в різних країнах, але більш регулярно в Україні, то місцем ефективного управління є Україна.

Пункти (б) і (в) ст. 133.1.5 ПКУ дають ширше тлумачення поняття «управління» (яке може включати управління повсякденними операціями), але стосується відповідного управління, яке здійснюється насамперед в Україні.

Поняття місця ефективного управління дуже неконкретне, враховуючи можливість проведення засідань виконавчого органу юридичної особи в електронній формі за участю членів, розташованих у різних місцях. Це визнається в ст. 133.1.5 ПКУ, якою передбачено, що МЕУ юридичної особи може бути розділений між різними місцезнаходженнями, та наведено критерії, що визначають місце ефективного управління в Україні.

Застосування резиденції на основі МЕУ збільшує можливість зловживань резидентів України, які контролюють юридичну особу, створену за кордоном, оскільки дозволяє фактично обирати статус резиденції суб'єкта господарювання на основі того, що дає найкращий податковий результат. У кінці статті 133.1.5 ПКУ передбачено, що іноземна юридична особа може вибрати чи бути платником-резидентом податку відповідно до ПнП, а також може відмовитися від статусу платника-резидента податку.

Платник-резидент податків МЕУ підлягає оподаткуванню згідно з ПнП лише за територіальною ознакою (п. 1 ст. 134.1 ПКУ). Це означає, що резидент оподатковується лише з джерела доходу в Україні. Це створює незвичну ситуацію, за якої сфера оподаткування суб'єкта залежить від бажання бути резидентом. Юридична особа, зареєстрована або створена в Україні, є суб'єктом оподаткування світового доходу, тоді як зареєстрована або створена юридична особа за межами України, але зі своїм МЕУ в Україні, яка обирає бути резидентом як платником податку, сплачує податок тільки на доходи з джерела в Україні.

Тест МЕУ застосовується для визначення того, чи є юридична особа резидентом України. Він не застосовується для визначення того, чи є юридична особа резидентом іншої країни для цілей правил КІК. Згідно з правилами КІК, юридична особа є

іноземною юридичною особою, якщо вона зареєстрована або утворена за межами України. Отже, існує потенційна невідповідність: як юридична особа, зареєстрована або створена за межами України, але з її МЕУ в Україні, може бути як резидентом України, так і іноземною юридичною особою згідно з правилами КІК (тест за місцем реєстрації або формування). Технічно такою юридичною особою є як резидент, так і КІК. Відповідно до статті 133.1.5 ПКУ іноземна юридична особа, яка є резидентом МЕУ, не є КІК. Територіальне оподаткування резидента МЕУ означає, що правила КІК не застосовуються щодо будь-яких іноземних компаній, які він контролює.

Критерій МЕУ має (ймовірно) ненавмисний наслідок відкриття можливостей для уникнення правил КІК. Через ризик, який представляє критерій МЕУ для виконання правил КІК, критерій МЕУ має бути скасовано.

Висновки

Обґрунтовано критерій ідентифікації фізичних та юридичних осіб-резидентів України. Запропоновано зміни до Податкового кодексу України, які передбачають для ідентифікації фізичних осіб-резидентів єдиний критерій – громадянство України. Юридична особа вважається резидентом України, якщо її контролюють фізичні особи-резиденти України. При цьому поняття «контрольована іноземна компанія» не застосовується узагалі. Для забезпечення справедливого оподаткування в Україні слід запровадити оподаткування на основі принципу джерела доходів, тобто будь-які доходи з джерелом в Україні, повинні оподатковуватися в Україні. Доцільно також запровадити податок на розподілений дохід фізичних осіб-резидентів України з джерелом походження за межами України незалежно від наявності контролю в іноземній компанії.

Література

1. OECD. Designing Effective Controlled Foreign Company Rules. Action 3 2015 Final Report. OECD/ G20 Base Erosion and

Profit Shifting Project. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264241152-en>.

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві: Закон України від 16 січня 2020 року № 466-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text>.

3. Монаєнко А. О., Атаманчук Н. І. Правова регламентація основних елементів правил контрольованих іноземних компаній: світовий досвід та можливості для України. *Нове українське право*. 2022. Вип. 2. С. 93–100. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.2.13>

4. Васильєв М., Назарова Г. Актуальні питання оподаткування юридичних та фізичних осіб внаслідок впровадження правил контрольованих іноземних компаній. *Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (25 листопада 2020 р.). Кропивницький: Ексклюзив-Систем, 2020. С. 67–70.

5. Гриненко Ю. І., Гриненко І. М. Податкові ризики контрольованих іноземних компаній. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. Coventry, United Kingdom, 2021. С. 89–91.

6. Калач Г., Корінь І. Заходи з протидії агресивному податковому плануванню в Україні. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2020. № 3(35). 2 т. С. 23–30.

7. Олейнікова Л. Г., Долженко І. І. Удосконалення податкового контролю в Україні на основі реалізації інструментів плану BEPS та автоматичного обміну інформацією. *Наукові праці НДФІ*. 2020. № 3(92). С. 79–94.

8. Стеблянка А., Верещака Я. Перспективи деофшоризації в Україні. *Молодий вчений*. 2020. № 11(87). С. 315–318.

9. Кобильнік Д., Однорог Д. Податкові гавані світу: чи існують вони? *Молодий вчений*. 2020. № 5(81). С. 224–229.

10. Сакун О. С. Сутність агресивного податкового планування та його наслідки. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 31.

11. Бахмач А.О. Участь України в міжнародній системі автоматичного обміну податковою та фінансовою інформацією (за стандартом CRS) в контексті кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків в Україні. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2020. Том 2. № 55. С. 177–183.

12. Roberto Schatan, Martin Grote and Lee Burns. Ukraine. Distributed profit tax; voluntary disclosure of assets; and BEPS implementation. IMF, Fiscal Affairs Dept. 2019.

13. Милль Дж. С. Основы политической экономии: в 3 т. Т. 3: Влияние общественного развития на производство и распределение / пер. с англ.; под общ. ред. А. Г. Милейковского. М.: Прогресс, 1981. 448 с.

Pyroha Serhii Stepanovich

*PhD candidate in Law, assistant professor,
Humanities and Economics Faculty,
Department of Jurisprudence and Canon Law,
Augustin Voloshin Carpathian University,
4 Hoydy St., Uzhhorod, Zakarpattia region,
88000,
+380507794894*

*E-mail: sergiipyroha@meta.ua;
<https://orcid.org/0000-0002-7093-3207>*

PECULIARITIES OF LEGAL REGULATION CONTROLLED FOREIGN COMPANIES IN UKRAINE

The legal criteria for identification of the concept of “resident” in relation to natural and legal persons in the legislation of Ukraine have been analyzed. A legal evaluation of the rules for identification of controlled foreign companies is given and their features in Ukrainian legislation are investigated in the context of their effectiveness in preventing the export of capital abroad. Such features include the criteria for determining a resident for an individual and the place of effective management for recognizing a legal entity as a resident. In the digital era, the place of effective management can be any place on Earth, so it is desirable to abolish this criterion. Moreover, the place of effective management in Ukraine excludes the possibility of determining such a non-resident

АНОТАЦІЯ

Проаналізовано правові критерії ідентифікації поняття «резидент» щодо фізичних і юридичних осіб у законодавстві України. Дано правову оцінку правил ідентифікації контрольованих іноземних компаній та досліджено їх особливості в українському законодавстві в контексті їх ефективності для запобігання вивезенню капіталів за кордон. До таких особливостей відносимо критерії визначення резидента для фізичної особи та місця ефективного управління для визнання резидентом юридичної особи. Запропоновано критерій місця ефективного управління скасувати, єдиним критерієм ідентифікації фізичної особи-резидента слід вважати громадянство особи, а резиденцію юридичної особи визначати за резиденцією контролюючих осіб. При такому визначенні в українському законодавстві зникне поняття «контрольована іноземна компанія» і пов'язані з нею проблеми оптимізації оподаткування. Резиденцію юридичної особи можна визначати за місцем отримання доходу або за місцем знаходження об'єкта оподаткування відповідно до внутрішнього законодавства країни. При цьому слід послідовно застосовувати принцип оподаткування за джерелом доходу. Додана вартість, створена на території України, та її складові – фонд оплати праці і прибуток – підлягають оподаткуванню в Україні.

Ключові слова: резидент, нерезидент, контрольована іноземна компанія, принципи джерела, місце ефективного управління.

by a controlled foreign company. As for a resident natural person, the criterion of citizenship should be considered the main and only one, and all other criteria listed in the legislation should be excluded. Since there are people behind every legal entity, a legal entity should be considered a resident if it is controlled by natural persons who are residents of Ukraine. With such a definition, the concept of “controlled foreign company” and related problems of tax optimization may not be applied in Ukrainian legislation. Treating taxes as payment for favorable business conditions, it is possible to propose another definition of a resident legal entity. A resident of Ukraine is any person who receives income on the territory of Ukraine or a person who owns an object of taxation in Ukraine in accordance with domestic legislation. For the practical implementation of such an interpretation, the principle of taxation by source of income should be consistently applied. The added value created on the territory of Ukraine and its components – labor remuneration fund and profit – are subject to taxation in Ukraine. After the payment of taxes, contributions and fees provided for by the legislation of Ukraine, the remaining income is distributed among the owners of assets (including passive ones) in proportion to their share in the ownership of the company.

Key words: resident, non-resident, controlled foreign company, source principles, place of effective management.